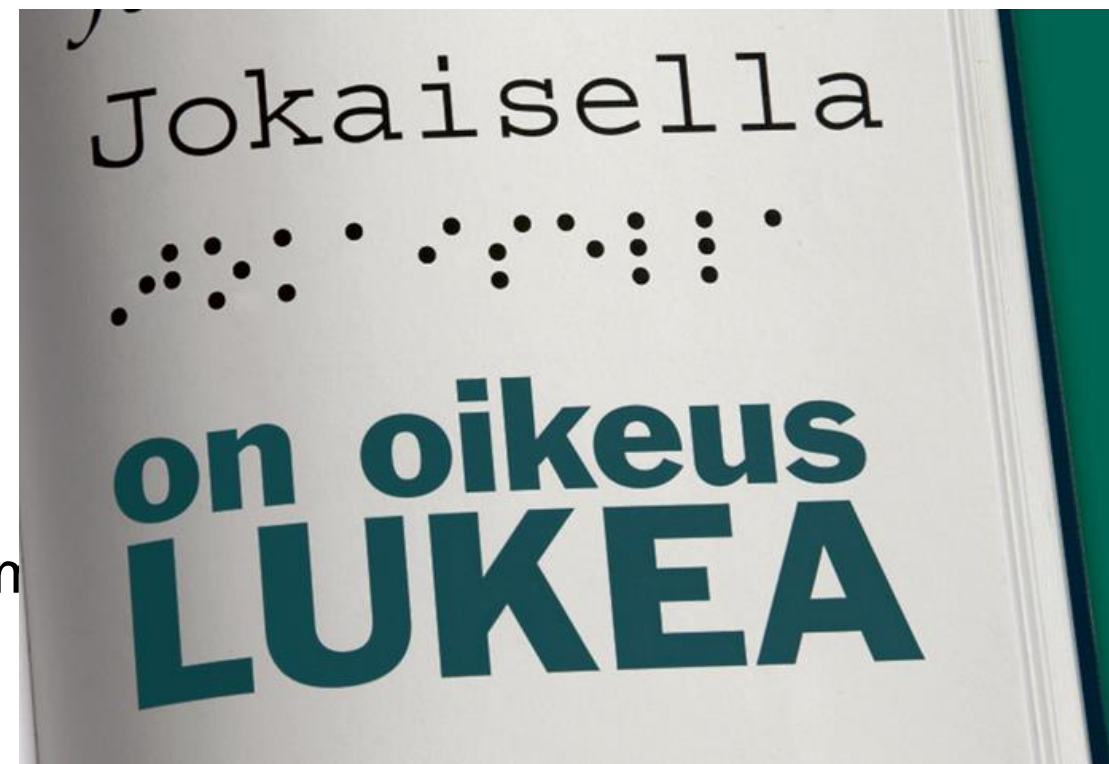

Selkokieli kirjastossa

Kouluttaja:
Marja Simola
Marjahelena.simola@gmail.com

Saavutettavuus

- Erilaisille ihmisille mahdollisimman hyvät osallistumismahdollisuudet riippumatta heidän yksilöllisistä ominaisuuksistaan
- Saavutettavuus vs. esteettömyys
- Saavutettavuus palvelee kaikkia
- Saavutettavuus on asiakaspalvelua

Uusia kävijöitä

Selkokieli ja saavutettavuus

Saavutettavuus

- Esteettömyys, tekninen saavutettavuus
- Kognitiivinen saavutettavuus, tiedon ymmärrettävyys

➔ Selkokieli

Käytettävyys

Mitä on selkokieli

Selkokieli on suomen kielen muoto, joka on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan

yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi.

Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja/tai ymmärtää yleiskieltä.

Kuka tarvitsee selkokieltä?

Selkokielestä hyötyvät ihmiset, joiden kielitaidon puutteet vaikeuttavat arjen tilanteista, opinnoista ja työelämästä selviytymistä sekä yhteiskunnan toimintaan osallistumista.

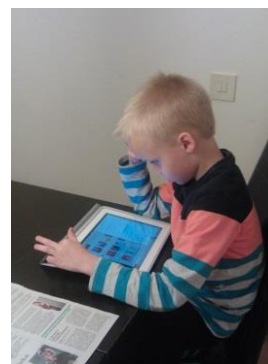
Selkokielen tarpeelle voi olla seuraavia syitä:

1. neurobiologiset syyt (esim. kehitysvamma, kielellinen erityisvaikeus, lukivaikeus, ADHD tmv.)
2. kielitaidon heikentyminen (esim. muistisairaus tai afasia)
3. suomi tai ruotsi ei ole äidinkieli

Puoli miljoonaa tarvitsee selkokieltä

- Selkokeskuksen arvion mukaan selkokieltä tarvitsee Suomessa **430 000–650 000** henkilöä (8–12 % väestöstä).
- Tämän lisäksi selkokielestä on hyötyä tietyissä tilanteissa suuremmalle, noin 20–25 %:lle väestöstä.
- Selkokielen tarvetta on arvioitu eri kohderyhmiä koskevista tilastotiedoista (esim. Tilastokeskus, Kelan tiedot Suomen väestöstä) ja lukutaitotutkimuksista (PISA 2009 ja 2012 sekä PIAAC 2012).

Selkokielen tarve kasvaa Suomessa

– Miksi?

Suomalaiset ovat huippulukijoita (vrt. PISA 2009, 2012, PIAAC 2012). Miksi selkokielen tarve silti kasvaa?

- **Ikääntyviä ihmisiä yhä enemmän.**
- **Maahanmuuttajien määrä kasvaa.**
- **Erytisoppilaiden määrä kasvaa.**

Kapulakielestä selkoilmaisuun

Suomen väkiluku väheni tammikuussa

-- Maamme väkiluku väheni tammikuun aikana 448 henkeä, mikä on suurin kuukausittainen väheneminen 23 vuoteen. Syy väestön vähenemiseen oli syntyneiden negatiivinen enemmyys, sillä syntyneitä oli 796 vähemmän kuin kuolleita. Muuttovoitto ulkomailta oli positiivinen, sillä maahanmuuttoa oli 348 enemmän kuin maastamuuttoa.

Lähde: Tilastokeskus 2016

http://www.stat.fi/til/vamuu/2016/01/vamuu_2016_01_2016-02-18_tie_001_fi.html

Kirjastot selkokielen edistäjinä

- Selkokielistä tietoa julkisista palveluista tarvitaan lisää.
 - Miten kirjastoa käytetään? Mitä siellä voi tehdä?
 - Mitä kirjastot tarjoavat erityisryhmille?
- Tulevaisuuden kirjasto on kohtaamispaikka
 - Kirjasto on lukemisen ja kirjallisuuden monitoimikeskus.
 - Kirjaston asiakkaina on muitakin kuin lukutoukkia.
 - Lukemisen mahdollisuus laajemmalle yleisölle

Selkokieltä monessa muodossa

- Painettuja selkokirjoja, selkokielistä esitteitä, äänikirjoja
- Mobiililaitteilla käytettävää verkkomateriaalia selkokielellä (joissa kuvaa ja ääntä)
- Selkokielistä asiakaspalvelua

Selkokieli on suomen kielen muoto

Erikoiskielet

Yleiskieli

Selkokieli

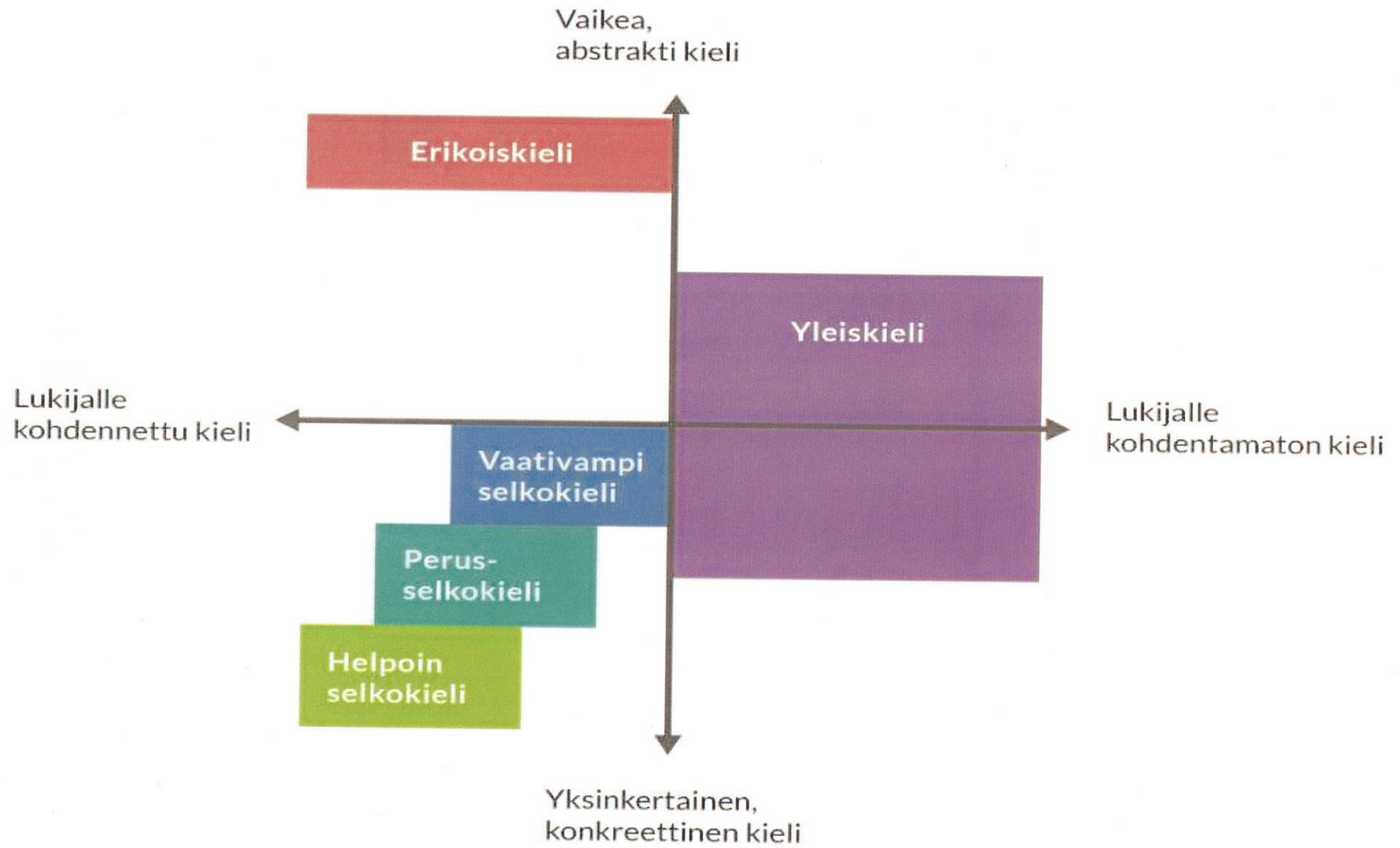

- Teksti on kirjoitettu asiantuntijoille.
- Aihetta käsitellään abstraktilla tasolla.
- Tekstissä käytetään paljon käsitteitä, joiden ymmärtäminen vaatii asiantuntemusta.

- Teksti on kirjoitettu kaikille suomalaisille.
- Aihetta käsitellään yleisellä tasolla.
- Tekstissä selitetään käsitteet, jotka kuuluvat jonkin alan erityissanastoon.

- Teksti on kirjoitettu lukijalle, jolla on kielellisiä vaikeuksia.
- Aihetta käsitellään hyvin konkreettisella tasolla.
- Tekstissä selitetään myös sellaisia sanoja, joita yleiskielisessä tekstissä ei selitetä.

Selkokieli kielimuotona

ht | 91 | 731 | 171 | 100

Selkokielen tasot

- Taso I: perussanasto, helpoimmat rakenteet, voimakas sisällön mukautus, kuvin tuettu, hyvin lyhyt teksti.
- Taso II: perusselkokieli; normaali sisältöjen, sanaston ja kielen rakenteiden selkomukautus.
- Taso III: lähellä yleiskieltä, vähiten sisällöllistä mukauttamista, ei välttämättä selkorivitystä.

Mitä on selkokieli

- teksti
 - lukija
 - näkökulma
 - tiedon määrä
- sanat
 - ns. tavalliset sanat
 - käsitteet, termit, selitykset
- rakenne
 - määriteketjut
 - verbirakenteet
 - lauseiden pituus

Selkeyttä tiedotteisiin

- Käytä puhekielessä tavallisia ilmaisuja.
- Käytä kuvia, jotka tukevat tekstiä
- Vältä
 - pitkiä sanoja
 - harvinaisia sijamuotoja ja verbimuotoja
 - lyhenteitä
 - pitkiä virkkeitä, pitkiä lauseita
 - lauseenvastikkeita
 - kiilalauseita

Yleiskielestä selkokieleen

Lainausoikeuden menetät, jos

- lainasi ovat yli 28 vuorokautta myöhässä
- olet kadottanut tai vahingoittanut kirjaston aineistoa
- velkasaldosi on käyttösääntöjen liitteessä mainittu summa tai enemmän

Poikkeuksena edellä mainittuihin on lainaajan velkajärjestelytilanne. Lainajaan, joka on velkajärjestelyssä ja jonka kirjastoa koskeva velkasaatava on maksuohjelmassa, ei saa kohdistaa tällaisen saatavan seurauksena lainausoikeuden menetystä.

Yleiskielestä selkokieleen

Palauta lainat viimeistään eräpäivänä.

Muuten voit menettää oikeuden lainata kirjastosta.

Et saa lainata kirjoja seuraavissa tapauksissa:

- Lainasi ovat yli 28 päivää myöhässä.
- Olet kadottanut tai vahingoittanut kirjaston aineistoa
- Sinulla on liikaa kirjaston maksuja maksamatta.

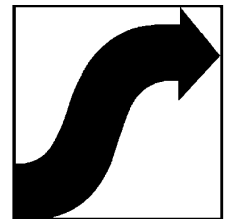
Tilanteesi voi olla erilainen,
jos olet velkajärjestelyssä.

Silloin on mahdollista, että saat lainata aineistoa,
vaikka sinulla on kirjaston maksuja maksamatta.

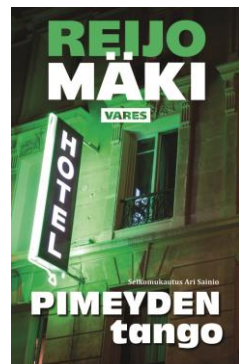
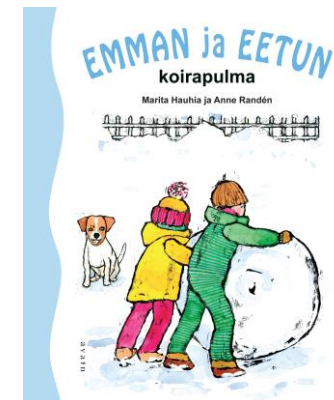
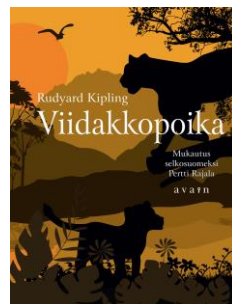
Velkajärjestelystä voi kysyä esimerkiksi kunnan
velkaneuvonnasta.

Selkotunnukset

- Selkojulkaisun tunnistaa nuolitunnuksesta.
- Tunnus toimii laadun takeena.
- Tunnuksen selkokirjoille myöntää Selkokeskuksen selkokirjatyöryhmä.
- Selkokeskus myöntää tunnuksen muille selkojulkaisuille
 - esitteille
 - lehdille
 - videoille
 - internetsivustoille (yhteistyössä Papunet-verkkopalvelun kanssa).

Selkokieliä materiaaleja

Selkokirjat

- Kaikkiaan niitä on Suomessa ilmestynyt yli 400 nimekettä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain selkokirjojen kirjoittajia, kustantajia ja kuvittajia selkokirjallisuuden apurahoilla ja -avustuksilla.
- Selkokirjat ovat kirjastojen ostotukilistalla
- Vuosittain ilmestyy noin 15 uutta selkokirjaa.
- Kaikki suomenkieliset selkokirjat:
<http://selkokeskus.fi/selkokirjallisuus/>

Selkovinkit kirjastoille

Kurkkaa kokoelmaa

Millainen on kirjaston selkokirjavalikoima tällä hetkellä

Miten ja missä selkokirjat ovat esillä?

Selkovinkit kirjastoille

Voi vinkata, lupa lukea

Onko selkokirjallisuutta vinkkilistassa?

Entä näkyykö se kirjaston ohjelmistossa?

Voisiko olla selkokielikirjallisuuspiiri tai lukuryhmä?

Onko lukudiplomissa tai lukuhaasteessa selkokielistä kirjoja ?

Selkovinkit kirjastoille

Selkokieli sujuvaksi

Mitä selkokieli on? Miten sitä voi hyödyntää kirjaston omassa viestinnässä?

Porise porukalla

Kuinka laajasti saavutettavuus ja esteettömyys näkyvät kirjaston käytännön työssä?

Vinkkejä selkopuheeseen

- Mieti, mistä ja miten puhut. Asian täytyy olla ensin selvä itselle.
- Puhu rauhallisesti.
- Tuo uusia sanoja puheeseen vähitellen ja rakenna sanavarastoa systemaattisesti.
- Kysy kuuntelijoilta puheesi aikana kysymyksiä. Silloin saat tietää, ovatko he ymmärtäneet, mitä olet puhunut.
- Käytä kuvia, esineitä, värejä ja ilmeitä.

Selkokeskus

- Selkotunnuksen myöntäminen esitteille ja oppaille
- Selkokielliset uutislehdet Selkosanommat ja LL-Bladet, selkomeidiayhteistyö
- OKM:n selkokirjallisuuden ja muun saavutettavan kirjallisuuden valtiontuki

Selkokeskus

- Selkokielen tiedotuksen, tiedonvälityksen ja kulttuurin edistäminen
- Aineistojen ideointi ja julkaisu, verkkosivut, tiedotushankkeet
- Yhteistyökanava kaikille Suomen selkotoimijoille
- Selkokielen, kirjoittamisen ja selkovuorovaikutuksen koulutukset

Lisää tietoa selkokielestä

- **Selkokirjoittajan tekstilajit** (Leealaura Leskelä, Auli Kulkki-Nieminen, Opike 2015)
- **Haavoittuva keskustelu** (toim. Leealaura Leskelä & Camilla Lindholm, Kehitysvammaliitto 2012)
- **Selkokielen käsikirja** (Hannu Virtanen, Opike 2009)

Yhteystiedot

Selkokeskus

Viljatie 4 A

00700 Helsinki

puhelin (09) 34809 240

selkouutiset@kvi.fi

www.selkokeskus.fi

